

La importància del benestar animal en ramaderia

QUÈ ÉS EL BENESTAR ANIMAL

El benestar animal és un requisit, molt demandat actualment per la societat, que abasta des de l'estat físic fins al mental (Brambell et al., 1965). Es pot definir com l'equilibri entre l'animal i el seu entorn, tant intern com extern (Vandenheede, 2003). Aquest equilibri fa referència a l'estabilitat que, mitjançant una regulació fisiològica i etològica, fluctua en l'organisme dins d'uns límits tolerables. Si algun factor intern o extern sobrepasa aquests límits, l'equilibri s'altera. Aquesta alteració, unida a la incapacitat de l'organisme per a recobrar l'equilibri amb el seu entorn, genera una resposta en forma d'estrés que perjudica el benestar de l'animal. Els agents d'estrés estan relacionats amb l'ambient, les densitats de producció i les grandàries de grup, els sistemes de producció, l'allotjament i la nutrició. A més, el concepte de benestar animal es basa en l'evidència que els animals són éssers que senten, la qual cosa implica una sèrie d'habilitats cognitives.

El concepte de benestar animal, per tant, no al·ludeix només a les bones condicions de l'animal, sinó que es refereix també a la nostra responsabilitat a l'hora d'afavorir les seues aptituds per a continuar estant bé al llarg de la seua vida (Webster, 2005). Això té implicacions directes sobre el sistema de cria, ja que d'aquest depenen les condicions del medi en què es trobe l'animal. Aquest medi defineix els riscos als quals pot estar sotmés un animal en una explotació: alimentació, control ambiental, allotjaments, grandàries de grup, maneig, estat sanitari, etc. I, per tant, el benestar animal pot mesurar-se de manera objectiva i independentment de consideracions morals, segons els esforços que l'animal haja de realitzar per a afrontar les condicions del medi. Quan no són capaços d'enfrontar-se als estímuls, les conseqüències són variades i, per tant, no poden estudiar-se de forma aïllada, sinó en conjunt.

De manera general, els diferents aspectes a contemplar en el benestar animal són, principalment, el confort físic, la satisfacció de les necessitats d'aigua i aliment, l'estat sanitari, el confort climàtic i el confort social i psicològic. Per a prendre una decisió sobre si el benestar dels animals està compromès o no, deuen, per tant, integrar-se les consideracions biològiques amb punts de vista ètics.

Cubiculums de vaques amb matalàs moll cobert de palla per a un major benestar dels animals.

Els estàndards de benestar se situen en el punt d'inflexió en el qual coincideixen el màxim benefici econòmic i el mínim cost de benestar per als animals.

D'aquesta manera, la ciència té un important paper a l'hora de valorar la resposta dels animals davant les pràctiques que s'analitzen. No obstant això, el diagnòstic del benestar és un assumpte controvertit.

Els diferents aspectes del benestar animal poden agrupar-se en tres categories, relacionades amb el funcionament adequat de l'organisme, l'estat emocional i la capacitat o la incapacitat per a manifestar conductes pròpies de la seua espècie. Per tant, aquestes conductes seran més o menys significatives puix que evidencien una resposta d'estrés o comportaments anormals provocats per, precisament, no poder expressar una conducta pròpia característica. Resumint, hi ha tres grans maneres d'afrontar l'estudi del benestar animal, basades, respectivament, en la funció biològica (salut), les condicions naturals de les espècies (comportament) i els sentiments.

És interessant també l'ús dels models cost-benefici, els quals poden ser útils per a la determinació d'un balanç entre productivitat i benestar. Per exemple, si s'augmenta la densitat de *broilers* (pollastres de carn) en una nau, la salut i la productivitat es deterioraran lentament, quasi de manera imperceptible; però, si la densitat continua augmentant, s'aconseguirà un punt d'inflexió en el qual un lleuger augment de densitat generarà una notable reducció en la productivitat o la salut (Figura 1). Això implica que els estàndards

de benestar se situen en el punt d'inflexió, punt en el qual coincideixen el màxim benefici econòmic i el mínim cost de benestar per als animals.

A més d'això, tradicionalment s'han determinat cinc pilars bàsics que tots els animals han de complir. Són els coneguts com les Cinc Llibertats (FAWC, 1992; 1993). Aquestes cinc llibertats es basen en un enfocament multidimensional que té com a principals eixos l'estat de salut dels animals, el comportament i els estats afectius. Les **cinc llibertats** són les següents:

- Llibertat de no patir fam ni set: implica que l'animal ha de tenir accés a aigua de beguda i a una dieta adequada a les seues necessitats.
- Llibertat de no patir incomoditat: l'animal no pateix estrés físic ni tèrmic perquè se li proporciona un ambient adequat.
- Lliure de dolor, ferides o malalties: mitjançant prevenció, diagnòstic i tractament ràpids.
- Llibertat de no patir temor ni angonya: es garanteixen les condicions perquè no apareguen emocions negatives..
- Llibertat de presentar un comportament normal: se li proporcionen les instal·lacions adequades.

Aquest principi de les Cinc Llibertats ha constituït la base de moltes de les lleis de protecció dels animals a la Unió Europea i altres zones del món.

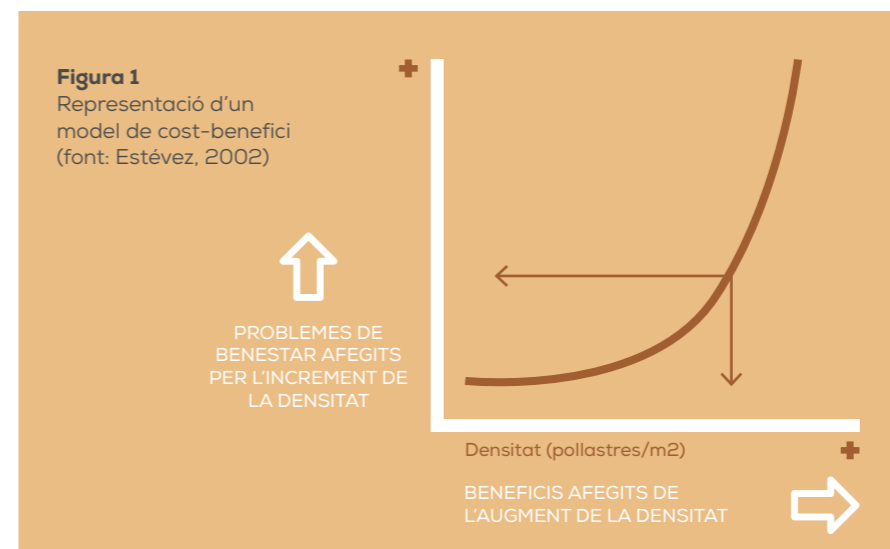
Quan l'objecte és el benestar dels animals, la millora d'aquest es pot afrontar des de dos punts de vista: el mateix animal i l'ambient que l'envolta i el seu maneig.

No obstant això, per ser massa genèric, als darrers anys està sent substituït per un altre enfocament més adequat basat en quatre aspectes:

- Bona alimentació: absència de fam i set.
- Bon allotjament: confort tèrmic, facilitat de moviment i comportament de descans.
- Bon estat sanitari/bona salut: absència de dolor, malalties i lesions.
- Comportament adequat: conducta adequada, balanç de comportaments positius i negatius i interacció amb altres animals.

Aquests quatre punts són els que s'han desenvolupat per a elaborar protocols de certificació com *Welfare Quality*. El benestar animal és una cosa tangible, que es pot mesurar de diferents formes. Des de fa anys, es considera que les mesures que proporcionen una millor valoració del benestar d'un animal són aquelles basades en el mateix animal (*animal-based measures*), enfront d'aquelles basades en factors com l'espai disponible, la temperatura i la humitat.

Tot això porta a la idea que un animal en bon estat de benestar és capaç d'enfrontar-se als reptes del medi en el qual viu amb major possibilitat d'èxit. La reducció dels agents potencialment estressants disminueix els riscos, però és sobretot l'estat en què es trobe l'animal el que serà definitiu a l'hora de fer front a una situació. Per tant, quan l'objecte és el benestar dels animals, la millora d'aquest es pot afrontar des de dos punts de vista: el mateix animal i l'ambient que l'envolta i el seu maneig.

FACTORS QUE AFECTEN EL BENESTAR ANIMAL EN RAMADERIA

Sobre l'ambient que envolta els animals i el potencial impacte en el seu benestar, han de tenir-se en compte aspectes com el disseny dels allotjaments, la qualitat de l'aire, la qualitat del sòl, les mesures de bioseguretat i les mesures d'higiene. Un altre punt important és el maneig, que permet actuar sobre els sistemes de climatització per a assegurar una qualitat d'aire òptima, l'estat del llit, la formació dels ramaders o la gestió dels problemes de salut que sorgeixen en l'explotació. També és clau el maneig durant el transport i el sacrifici, incloent els moments previs a aquest.

Així doncs, les opcions d'avaluació i millora del benestar dels animals de granja són múltiples, com també les seues implicacions, no sols per als animals sinó també per al model de producció en general. A major benestar animal, millor estat de salut, menor mortalitat i major qualitat de producte final; major resistència a les malalties, menor quantitat de tractaments veterinaris i menor risc de zoonosi, i, finalment, major benefici econòmic —major preu de venda— (Dawkins, 2017) i major satisfacció del ramader. Convé saber que, si un animal no es troba en bona situació de benestar, no ofereix tot el seu potencial productiu.

Referent a això, s'ha desenvolupat el concepte *One Welfare*, basat en el fet que existeix un gran vincle entre el benestar animal i l'humà, i centrat en el foment de la col·laboració interdisciplinària per a la millora de tots dos. És un concepte que amplia el de *One Health*, el qual conjuminava la sanitat animal i la humana. En aquest sentit, atesos els postulats de *One Welfare*, creix el benestar del bestiar i el ramader, millora la seguretat alimentària i la resiliència, i es redueix l'abús i el maltractament cap a humans i animals.

Hi ha tres grans maneres d'afrontar l'estudi del benestar animal, basades, respectivament, en la funció biològica (salut), les condicions naturals de les espècies (comportament) i els sentiments.

LEGISLACIÓ

A Europa, la societat i els consumidors són cada vegada més exigents en la demanda d'una millora del benestar animal dins dels sistemes de producció ramadera (Szendrő et al., 2012). De fet, les normes de la UE sobre el benestar animal es troben entre les més estrictes del món. La normativa en vigor abasta diverses espècies animals i les qüestions que afecten el seu benestar. La Directiva 98/58/CE del consell estableix les normes mínimes per a la protecció de tots els animals de les explotacions ramaderes, mentre que altres directives estableixen normes de benestar per als animals de les explotacions ramaderes durant el transport i l'atordiment i el sacrifici. A més, hi ha directives específiques que abasten la protecció d'animals com a vedelles, porcs, gallines ponedores i aus de carn. També els animals utilitzats per a experimentació i els dels zoològics compten amb normatives específiques.

Vaques en un procediment experimental en sistema extensiu, proveïdes d'una zona d'ombra.

FORMACIÓ

Aquestes normatives inclouen la necessitat de formació específica en benestar animal per a totes les baules de la cadena: ramaders, transportistes i personal d'escorxador. Aquesta formació es pot realitzar en qualsevol entitat, sempre que el curs estiga prèviament homologat per l'autoritat competent. Normalment, són cursos que aborden les diferents temàtiques: legislació, conceptes bàsics de benestar animal, maneig, etc. A tall d'exemple, el Reglament (CE) 1/2005 del Consell de 22 de desembre de 2004, relatiu a la protecció dels animals durant el transport i les operacions connexes, estableix que únicament podran ser conductors o cuidadors en un vehicle de carretera destinat al transport d'èquids domèstics, d'animals de l'espècie bovina, ovina, caprina, porcina i d'aus de corral, aquelles persones que hagen obtingut un «certificat de competència» de conformitat amb el que es disposa en el reglament.

Per tant, queda clar que és obligatori que tot aquell que manipule animals durant el transport —això, com s'ha comentat, és extensiu a tota la cadena— dispose del corresponent curs de Benestar Animal.

Aquests cursos acrediten que la persona assistent ha rebut la formació adequada en matèria de benestar animal, però no inclouen l'homologació dels camions o remolcs, un assumpte que es considera a banda.

Conilles allotjades en un sistema alternatiu durant un estudi de benestar animal.

A Europa, la societat i els consumidors són cada vegada més exigents en la demanda d'una millora del benestar animal dins dels sistemes de producció ramadera.

REFERÈNCIES

Brambell R. (1965) *Report of the Technical Committee to enquire into the welfare of animals kept under intensive livestock husbandry systems* (Brambell Report), Command Paper 2836, Her Majesty's Stationery Office, London

Dawkins M. S. 2017. "Animal welfare and efficient farming: is conflict inevitable?" *An. Prod. Sci.* 57: 201-208

Estévez I., Newberry R. C. y Keeling L. J. "Dynamics of aggression in the domestic fowl. 2022. *Applied Animal Behaviour Science* 76 (4), 307-325

FAWC. **Farm Animal Welfare Council**

Vandenheede M. 2003. "Bien-être animal: les apports de l'éthologie. *Annales de Médecine Vétérinaire*" 147 (1), 17 - 22

Webster J. 2005. *Animal welfare: limping towards eden*. Blackwell publishing, 2nd edition, Oxford, United Kingdom

>Autora de l'article:
Arantxa Villagrà García
Institut Valencià d'Investigacions Agràries (IVIA)
Centre de Tecnologia Animal
villagra_ara@gva.es